

KNJIŽEVNOST**Janez Nared, Peter Repolusk, Damjan Kavaš, Alma Zavodnik Lamovšek, Gregor Čok, Gašper Mrak:
Spodbujanje razvoja obmejnih problemskih območij v Sloveniji****Geografija Slovenije 38**

Ljubljana 2022: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 140 strani,

ISBN 978-961-05-0670-6 (tiskana različica), ISBN 978-961-05-0671-3 (elektronska različica)

V knjižni zbirki Geografija Slovenije je letos izšlo eno izmed najtemeljitejših del na temo obmejnih problemskih območij v Sloveniji. Razvojni izzivi obmejnih območij so bili najbolj v ospredju pred dvema desetletjema, ko so nekateri avtorji (med drugimi Milan Bufon, Andrej Černe, Janez Nared) opozarjali na vse večji razvojni zaostanek območij, ki so najbolj oddaljeni od razvojnih polov v državi. Presenetljivo je akademska razprava na to temo začela nekoliko zamirati, čeprav je bila država na zakonodajnem področju zelo aktivna s sprejetjem Zakona o spodbujanju regionalnega razvoja (1999) ter Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (2005, spremembi 2012 in 2016). A kljub »posebni pozornosti« države do obmejnih območij to ni spremenilo dejstva, da se obmejna območja pogosto prekrivajo z gospodarsko in demografsko ogroženimi območji. Pomanjkanje akademske razprave in strokovnih podlag za zakonodajne posege je končno presešla raziskava, ki je objavljena v pričujoči knjigi.

Knjiga je zelo koristna iz vsaj treh razlogov. Prvi je, da končno celovito obravnava obmejna problemska območja in nudi temeljit (in zelo potreben) pregled zakonodajnega okvira spodbujanja problemskih območij. Pri tem ne začne z zadnjimi desetletji, ampak išče izvor v slovenski regionalni politiki že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko se je implementiral koncept policentričnega prostorskega razvoja. Pri opisovanju kronologije zakonodajne podpore obmejnih območij gredo avtorji prek običajnega naštevanja politik in zakonov ter skušajo ovrednotiti ukrepe in njihovo uspešnost, hkrati pa

obravnavajo zakonodajni okvir večsektorsko. To je velik napredek, saj je spodbujanje obmejnih območij domena ne le regionalno-razvojnih politik, temveč tudi posameznih sektorjev, ki nehote vplivajo na razvoj teh območij, na primer na področjih šolstva ali zdravstva.

Druga korist knjige je, da ponuja analitično dovršeno tipologijo obmejnih problemskih območij in ugotavlja njihovo raznolikost in specifičnost razvojnih izzivov. Tipologija temelji na zelo širokem naboru kazalnikov, ki v osnovi izkazujejo kakovost bivanja, demografski razvoj, prometno dostopnost in gospodarski razvoj. Statistična analiza pokaže štiri tipe razvitosti obmejnih območij od najslabše razvitih v Pokolpu in na Goričkem do najbolj razvitih na Koroškem in na Krasu. Rezultati so sicer pričakovani, a kljub vsemu kažejo na heterogenost razvojnih tipov in utrjujejo prepričanje, da so obmejna problemska območja raznolika in potrebujejo tarčno usmerjene in prilagojene ukrepe. Preprosta misel, ki pa se je pogosto izmuznila v ukrepih regionalno-razvojnne politike, ki je na tovrstna območja pogosto gledala kot enovito celoto. Avtorji nas na tem mestu pozitivno presenetijo z obsežno anketo za predstavnike občin in prebivalce o zaznanih težavah v teh območjih, kar daje dodatno dimenzijo statistični analizi.

Tretja korist knjige je, da nudi obsežen nabor ukrepov za razvoj obmejnih problemskih območij, prilagojenih posameznim tipom. Hkrati gredo avtorji prek zgolj regionalno-razvojnega pogleda in skušajo predlagati celovite medsektorske ukrepe. Gre za odličen primer, kako znanstvena spoznanja udeležimo v praksi. V tem primeru nudijo nabor ukrepov na kakovost bivanja, prometno dostopnost, dostopnost do storitev in razvoja gospodarstva. Aplikativnost so avtorji izboljšali še s tem, da niso predlagali zgolj vsebine različnih ukrepov, temveč tudi potencialne nosilce in izvajalce teh ukrepov ter predvideli načine njihovega ovrednotenja. Predlog ukrepov gre prek zgolj gradnje fizične infrastrukture (na primer cest, poslovnih con in šol ali drugih ustanov), kar bi bilo najpreprosteje. Avtorji, na primer, predlagajo dodatne mehke ali organizacijske ukrepe, ki so bolj realni in potencialno bolj uspešni, na primer alternativne oblike mobilnosti v redkeje poseljenih območjih, spodbujanje socialnega podjetništva in programe dolgotrajne oskrbe.

Avtorjem knjige lahko »očitamo« le celovitost gledanja, sistematičnost raziskovanja in realističnost snovanja ukrepov za razvoj problematičnih obmejnih območij. Menim, da gre za odlično gradivo, ki mora najti svoje mesto v sodobnih regionalno-razvojnih študijah, regionalni geografiji, geografiji marginaliziranih in perifernih območjih ter regionalnemu načrtovanju.

David Bole

Jernej Zupančič:
Slovenske manjšine v sosednjih državah
Razprave FF

Ljubljana 2022: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Založba Univerze v Ljubljani, 419 strani, ISBN 978-961-7128-83-3 (tiskana različica), ISBN978-961-7128-81-9 (elektronska različica)

Obravnavata naše manjšine v sosednjih državah za slovensko geografijo ni ravno nekaj novega, saj se je s to problematiko ukvarjalo in se še ukvarja kar nekaj naših geografov, nekateri zelo podrobno, drugi pa večinoma bolj obrobno. Obsežna znanstvena monografija Jerneja Zupančiča tako ni delo, ki bi se lotevalo neke nove tematike, je pa stvaritev, za katero lahko mirno rečemo, da v vrsti prvin presega vsa naša dosedanja znanstvena in strokovna dela s tega področja, tako v vsebinskem kot metodološkem pogledu. Ravno tematike narodnega vprašanja in manjšin, pa tudi mednarodnih selitev in diaspore, avtorju že več desetletij predstavljajo srž raziskovalnega zanimanja. Med njegovimi številnimi prispevki o tem priča tudi znanstvena monografija, posvečena Slovencem v Avstriji (1999). Nova znanstvena monografija, o kateri gre beseda v tem prispevku, pa je zasnovana precej širše. V enem samem knjižnem delu obravnava slovensko manjšino z različnih vidikov v vseh štirih sosednjih državah, pri čemer lahko kot